

*Γράφει ο Φώτης Παπαϊωάννου,
Κοινωνιολόγος*

Καθώς άλλη μία εργασιακή σχέση, μεταξύ των προηγούμενων που έχω αφήσει στο παρελθόν μου το εργασιακό-πότε πρόλαβα;- και περιλαμβάνουν μισθωτή εργασία, σύμβαση έργου, ορισμένου χρόνου, ενοικιαζόμενου εργαζόμενου, εργασία με "μπλοκάκι" ή και χωρίς ένσημα , γίνεται παρελθόν στα 38 μου χρόνια ,είναι σημαντικό **ότι νιώθω πως θέλω αληθινά να μοιραστώ αυτή την φορά σκέψεις και συναισθήματα μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά-συμμετέχοντες του προγράμματος κοινωφελούς εργασίας και με το όποιο κοινό των εφημερίδων μας**

Το τονίζω αυτό γιατί η συγκεκριμένη εμπειρία που μοιραστήκαμε με 48 νέα παιδιά, επιστήμονες του ίδιου ,παραπλήσιων ή και διαφορετικών κλάδων(γεωπόνων, τεχνικών, περιβαλλοντολόγων, δεν έχει σημασία) είχε, τροφοδοτήθηκε και κατέληξε σε μία ουσιαστική και ενδιαφέρουσα «περιπέτεια» που-εμένα τουλάχιστον- θα μου θυμίζει και θα μου επαναφέρει σημασίες και διδάγματα, ανάλογα με το πώς εγώ ο ίδιος, αλλά και ο καθένας μας ξεχωριστά βέβαια, έχουμε νοηματοδοτήσει ή ανατροφοδοτούμε διαρκώς με νοήματα την ύπαρξή μας και τα «πιστεύω» μας .

Όταν, βέβαια, ξεκινούσαμε ,οι περισσότεροι δεν γνωρίζαμε περί «κοινωνικής οικονομίας» ή το ότι θα αρθρογραφούμε , όπως και ότι θα ερχόμασταν σε άμεση επαφή(από ανάγκη ή όχι), θα γνωρίζαμε την δουλειά και την προσωπικότητα όλων των υπολοίπων, καταπτοημένοι, μάλλον, από τη θλιβερή φύση του 5μηνου προγράμματος, της προηγούμενης ανεργίας και του αβέβαιου(όπως και παραμένει) μέλλοντος μετά από την λήξη του προγράμματος.

Η ίδια η έκδοση δύο εφημερίδων, έστω και διαδικτυακών- έχοντας την εμπειρία λόγω περιστασιακής απασχόλησής μου πολύ πιο παλιά σε μικρή καθημερινή εφημερίδα στο κέντρο της Αθήνας και πάλι, όχι δημοσιογραφώντας αλλά περίπου σαν βοηθός συντάκτη ύλης και αρχείου- με είχε κάνει να γνωρίζω καλά ότι η συγκεκριμένη εργασία λόγω των απαιτήσεων, της ανάγκης για παραγωγικότητα, στόχευση, αποτέλεσμα, πειθαρχία δημιουργεί διαδραστικότητα και "πάθος" για κάποιον που θέλει να ζει και να χαίρεται με αυτό που κάνει, να παίρνει και να μοιράζεται ικανοποίηση από την καθημερινή τριβή, την έρευνα, την αναζήτηση μαζί με άλλους του «τι γίνεται εκεί έξω» και του διαφορετικού κάθε μέρα απολογισμού, όχι με «δημοσιουπαλληλίστικους» όρους.

Το κάτι ξεχωριστό αυτή την φορά αφορούσε στην αναζήτηση και ενασχόληση με κοινωνικά ή περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούσαν την περιφέρεια Αττικής και την πόλη της Αθήνας(ιδιαίτερα των ευπαθών ομάδων της), που μετά από δύο δεκαετίες ζωής εδώ, μπορώ να ισχυριστώ πως την έχω αγαπήσει « σαν το σπίτι μου», αν και έχω μεγαλώσει στην επαρχία. Άλλο σημαντικό όφελος είναι –γιατί στη ζωή το να αποκομίζεις οφέλη(άμεσα ή έμμεσα) χωρίς να λες «ευχαριστώ», ακόμα κι όταν δεν σου αρέσει ο τρόπος που λειτουργεί ο «καπιταλισμός ή η ελεύθερη αγορά» ή προβληματίζεσαι (δικαιολογημένα) για τον ρόλο των μ.κ.ο. στην διαχείριση της ανεργίας, ή σε τελική ανάλυση διαφωνείς με πολιτικές-προσωπικές απόψεις των εκάστοτε «προϊσταμένων» σου, είναι υποκρισία(προσωπική άποψη)- η εξασφάλιση εργασιακής στέγης και ασφάλισης σε μία κρίσιμη εποχή(έστω και για 5 μήνες), όπως και η δυνατότητα εμπλούτισης των γνώσεων πάνω στην χρήση και την μετάδοση (από ειδικούς του χώρου) πληροφοριακών συστημάτων και ενός «βήματος αρθρογραφίας» σε ένα εγχείρημα του οποίου η ποιοτική σημασία από τον αριθμό ,την ποικιλία των συμμετεχόντων, των θεματικών και της σημασίας τους , ιδιαίτερα στους καιρούς που ζούμε, είναι προφανής.

Γνώρισα και ήρθα σε επαφή με τον κόσμο και τις έννοιες «κοινωνία πολιτών», «διαχείριση και κοινωνικοποίηση της γνώσης», «κοινωνικό επιχειρείν» , τον βαθμό επέκτασής τους σε άλλες χώρες ,τις δυνατότητές που προσφέρουν για την αντιμετώπιση της φτώχειας , του κοινωνικού αποκλεισμού. Ακόμη, πλούτισα τις γνώσεις μου για τις νέες περιβαλλοντικές πολιτικές, τις νέες μορφές ενέργειας, τη σημασία της οικολογίας και της «πράσινης ανάπτυξης», της «δια βίου μάθησης», για την οικονομία και την ποιότητα ζωής του πολίτη. Μέσα από όλα αυτά, «μυήθηκα» στην πρόταση για το σταδιακό «χτίσιμο ενός καλύτερου κόσμου» μέσα από την αξιοποίηση των ευκαιριών(που επιμένουν να υπάρχουν), της δημιουργικής δράσης και αναζήτησής τους, όπως και για την σημασία των θεσμών της αλληλεγγύης, γνώσεις πολλές, όπως γίνεται κατανοητό, των οποίων δεν ήμουν «κοινωνός» έως τώρα. Θα είμαι, όπως πιστεύω, σε θέση να τις αξιολογήσω καλύτερα από εδώ και πέρα(«συν τω χρόνω» όπως, έλεγαν και οι αρχαίοι μας πρόγονοι, που και με αυτούς ασχοληθήκαμε, στο μικρό χρονικό αυτό διάστημα)!

Αλλά το κυριότερο για εμένα είναι το ευκαιριακό έστω «ξανάνιωμα»-που η δύναμη της επιστήμης, του προβληματισμού και της δημιουργικής συμμετοχής πάντα προσφέρει- μέσα από το κολύμπι σε ένα «μελίσι» διαφορετικών ατόμων, με ξεχωριστά επιστημονικά πεδία κι όμως, τόσο πρόθυμων να ακούσουν, να μάθουν, να συνεργαστούν, παρότι θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς « ποιό το όφελος»;

Λοιπόν, από ότι φαίνεται, δεν χρειάζεται να υπάρχει πάντα κέρδος ή ανταγωνισμός, αλλά η προσωπική αξιοπρέπεια, η δεοντολογία και οι αξίες που προσωπικά δεν είδα να λείπουν

από όλους -ανεξαιρέτως- επαρκούν, αν αξιοποιηθούν κατάλληλα. Σημαίνει, ότι η κρίση(κοινωνική ή της προσωπικής αγωνίας του καθενός για το μέλλον) μας κάνει πιο υπεύθυνους, πιο στρωμένους ή βγάζει στην επιφάνεια τον καλύτερό μας εαυτό(κάπως σκληρή άποψη για να την υιοθετήσω); Ότι είναι το αντικείμενο της ανεξάρτητης δημοσιογραφίας ή της κοινωνίας των πολιτών, η έννοια του «μαζί μπορούμε» και οι νέες μορφές αυτοοργάνωσης της συλλογικότητας που «εντρυφήσαμε» αυτό τον καιρό;

Μήπως το ότι διδαχτήκαμε εννοιολογικά για τους θεσμούς αλληλεγγύης (με εφαρμογές και παραδείγματα σε κάποιες περιπτώσεις) και κάναμε έρευνες για όλα αυτά, ή το ότι νιώσαμε τυχεροί(προσωπικά εγώ) τουλάχιστον για το διάστημα αυτό, όταν παρατηρώ απόλυτες ανατροπές στο βίο φίλων, συγγενών και γνωστών καθημερινά, ακόμη και την εξαθλίωση, την μακροχρόνια ανεργία και όλα αυτά που βλέπουμε γύρω μας.

Τι από όλα αυτά και τι βάρυνε περισσότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα; Με τον καιρό, όπως είπα παραπάνω θα είναι πιο ολοκληρωμένα και σαφή τα συμπεράσματα, πιστεύω και για εμένα όπως και για τα υπόλοιπα παιδιά.

Στον "κυκεώνα της κρίσης" –που αποδεικνύεται με τον καιρό πανευρωπαϊκή ή και παγκόσμια-, δυστυχώς, για άλλη μία φορά η Ελλάδα είναι η "προμετωπίδα της". Η Ελλάδα, κέντρο και αρχή του διεθνούς ανακαταμερισμού τη παγκόσμιας ισορροπίας, λόγω της θέσης της, του ρόλου της ως κρίκου σημαντικού της διεθνούς αλυσίδας

-όσο και αν μας μοιάζει υπερβολικό, δεν μπορεί να είναι ξανά τυχαίο-, υπήρξε και στο παρελθόν το σύνορο δύο κόσμων, «του δυτικού και του ανατολικού μπλοκ», έχοντας κρατήσει επιρροές και στοιχεία(όπως φαίνεται και από το δεύτερο στην νοοτροπία και την λειτουργία), μαζί με δομές που ταιριάζουν πιο πολύ σε βαλκανικό, ή της οθωμανικής εποχής κράτος.

Η εξέλιξη της σημερινής κατάστασης, προσωπικά μου θυμίζει την εποχή του διαλείμματος πριν το οριστικό ξέσπασμα του εμφυλίου(1945-46). Όπως και μία πολιτικός(γνωστή για τις φιλοευρωπαϊκές της θέσεις) δήλωσε άνω και κάτω τελεία... «Τα μέτρα. Εντάξει. Τα πήραμε. Τέλος. Δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο, τώρα ο πολίτης, κοιτάμε μπροστά.»(δεν έχω να προσθέσω τίποτα).

Η τροπή τότε(1945-46) είναι γνωστή. Τα «έκτακτα μέτρα» συνεχίστηκαν, η βία το ίδιο, όσο για την «κοινωνία των πολιτών» δεν υπήρχε τότε-ούτε σαν έννοια-, με τα αποτελέσματα γνωστά. Εμφύλιοι, χαμένα-«πέτρινα» χρόνια, ανώμαλες καταστάσεις και καθεστώτα, διαιώνιση του κράτους- πελάτη, της διαφθοράς, της απόλυτης αδιαφάνειας, του λαϊκισμού με προσωπίο ενίοτε δεξιό, ή κεντρώο είτε και αριστερό. Άλλωστε σε μία χώρα χωρίς δομές και πλήρη ανομία είναι εύκολο να μιλάς για ιδεολογίες, «ψαρεύοντας σε θολά νερά», όταν αυτό που αλλάζει κάθε φορά είναι οι «ιερές αγελάδες» της «εθνικοφροσύνης», του «εκσυγχρονισμού», ή της «σοσιαλδημοκρατίας»(των τραπεζών, των ιδρυμάτων και των προστατευόμενων τους), της «αριστεράς των κινημάτων» (των συνδικαλιστών κυρίως...), των κομμάτων που «μόνο στο λαό δίνουν λόγο», των ακροδεξιών μορφωμάτων(τελευταία ελληνική «πατέντα»),για να μην επεκταθούμε στην εκκλησία(την αυτόνομη λειτουργία της δηλαδή, για να μην υπάρχουν παρεξηγήσεις), την τοπική αυτοδιοίκηση, τις πάσης φύσεως ΔΕΚΟ, που το καθένα από αυτά σαν μικρό «κράτος εν κράτει», μας κάνει να ασφυκτιούμε ολοένα και περισσότερο και πιο έντονα.

Κάτι πρέπει επιτέλους να γίνει, όλα πρέπει να αλλάξουν και αυτό να γίνει γρήγορα, ΤΩΡΑ, ΣΗΜΕΡΑ.

Στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο η κοινωνία των πολιτών έχει καταστεί –μετά από εξέλιξη και θεσμούς εμπεδωμένους- σημαντικός «παίκτης» και αναπόσπαστο κομμάτι των δομών, ενώ ολοένα και ανεβαίνει ο ρόλος της. Δυστυχώς, η δική μας στασιμότητα τροφοδοτεί την εκμετάλλευση από τα ντόπια και ξένα συμφέροντα, εμποδίζοντας εκτός από την εξέλιξη των θεσμών κοινωνικής οικονομίας και αλληλεγγύης και την απαλλαγή από την διαφθορά, την κομματοκρατία(βλέπε και κλεπτοκρατία..) την κακοδιοίκηση και όλα τα συνεπακόλουθα δεινά. Η ισχυροποίησή της και η κατοχύρωση των θεσμών της μέσα από την ευρύτερη συμμετοχή των πολιτών και την προώθηση και δέσμευση για την μεγαλύτερη διαφάνεια της λειτουργίας των φορέων και των οργανώσεων της, μπορεί να ειπωθεί αρνητικά; Αν και αυτήν την δημιουργήσουμε πάνω στο «βόλεμα», την αδιαφάνεια και την κρατική επιδότηση, θα χαθεί κι αυτός ο δρόμος, με ότι σημαίνει αυτό.

Προσωπικά, δεν είμαι σε θέση να σκεφτώ πολλούς ακόμη. Κλείνοντας(με τα λόγια του ποιητή), αποχαιρετώ και ευχαριστώ θερμά όλους σας για την ευκαιρία, την εμπειρία, την βοήθεια και την αλληλεγγύη.

«Και πάλι στον αγώ να σκοτωμένοι, αλλ' όχι νικημένοι»
□ **Κώστας Βάρναλης, 1883-1974, Ποιητής**